



Saksutskrift

Arkivsak-dok. 18/03187-3

Saksbehandler Steinar Knutsen

Høringsuttalelse til rapport fra ekspertutvalg: Regionreformen - Desentralisering av oppgaver fra staten til fylkeskommunene

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	09.04.2018	41/18
2 Fylkestinget	24.04.2018	19/18

Fylkesutvalget har behandlet saken i møte 09.04.2018 sak 41/18

Møtebehandling

Representanten Christian Eikeland (FrP) fremmet følgende alternative forslag:

Tillegg til pkt. 2:

Vest-Agder fylkeskommune mener det kan være uheldig med tre forvaltningsnivåer knyttet til barnevernsområder, og at det er viktig å opprettholde en god faglig kompetanse på statlig nivå.

Pkt. 3

Fylkestinget ber regjeringen om å legge frem et opplegg som samlet ivaretar en faglig kompetanse på færrest mulige forvaltningsnivåer

Representanten Tore Askildsen (KrF) fremmet følgende forslag til nytt pkt. 4:

Fylkestinget forutsetter at de nye oppgavene og ansvarsområdene som overføres til regionalt nivå er fullfinansiert.

Representanten Stein Inge Dahn (V) fremmet følgende tilleggsforslag:

Tillegg til pkt. 1:

...Fylkeskommunen vil imidlertid vise til betenkelighetene som er kommet fra et bredt kulturmiljø nasjonalt, om konsekvensene av å overføre finansieringsansvaret for alle teatre og orkestre (utenom enkelte i Oslo) til de nye regionene.

Vest-Agder fylkeskommune slutter seg til merknadene som styret i Kilden Teater og konserthus for Sørlandet IKS vedtok på møte 22. mars 2018.

Nytt pkt. 3 (fylkesrådmannens pkt. 3 blir da pkt. 4):

Vest-Agder fylkeskommune er enig med ekspertutvalgets innledning til del 3, Samferdsel, hvor det presiseres at:

"Ulike transportformer bør sees i sammenheng og utfylle hverandre. Miljø-, klima-, trafikksikkerhets- og fremkommelighetsmål legger overordnede føringer for transportpolitikken. Samferdsel er også avgjørende betingelse for næringslivets utvikling".

På denne bakgrunn mener fylkeskommunen at det bør foretas en mer inngående vurdering av trafikkhavnenes betydning for den totale samferdselinfrastrukturen i de nye regionene.

Fylkeskommunen mener at når regionene blir tilført mer ansvar for samferdsel, bør det vurderes om også infrastruktur for sjøtransport blir omfattet av dette ansvaret.

Votering

Pkt. 1 i fylkesrådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Venstres tillegg til pkt.1 falt med 9 mot 2 stemmer (V, FrP).

Ved alternativ votering mellom pkt. 2 i fylkesrådmannens innstilling og pkt. 2 med FrPs tillegg, fikk innstillingen 10 stemmer og ble vedtatt. 1 stemte for FrPs forslag (FrP).

Ved alternativ votering mellom pkt. 3 i innstillingen og FrPs forslag til pkt. 3, fikk innstillingen 10 stemmer og ble vedtatt. 1 stemte for FrPs forslag (FrP).

Venstres forslag til nytt pkt. 3 falt med 10 mot 1 stemme (V).

KrFs forslag til nytt pkt. 4 ble enstemmig vedtatt.

Fylkesutvalgets innstilling

1. Vest-Agder fylkeskommune støtter ekspertutvalgets vurderinger med hensyn til overordnede hovedhensyn og retningslinjer for oppgavefordelingen.
2. Oppgavene som foreslås overført vil styrke fylkeskommunenes muligheter til å lykkes i samfunnsutviklerrollen. Forslagene vil også bidra til utvikling av demokratiet på regionalt nivå.
3. Fylkestinget ber regjeringen om å legge frem et samlet opplegg for oppfølgingen av ekspertutvalgets forslag.
4. Fylkestinget forutsetter at de nye oppgavene og ansvarsområdene som overføres til regionalt nivå er fullfinansiert.

Saksordfører: Sally Vennesland

Fylkestinget har behandlet saken i møte 24.04.2018 sak 19/18

Møtebehandling

Representanten Stapnes tiltrådte ikke før saksbehandlingen startet, og det var dermed 34 medlemmer til stede.

Representanten Christian Eikeland (FrP) fremmet følgende alternative forslag:

Tillegg til pkt. 2:

Vest-Agder fylkeskommune mener det kan være uheldig med tre forvaltningsnivåer knyttet til barnevernsområder, og at det er viktig å opprettholde en god faglig kompetanse på statlig nivå.

Pkt. 3

Fylkestinget ber regjeringen om å legge frem et opplegg som samlet ivaretar en faglig kompetanse på færrest mulige forvaltningsnivåer

Representanten Beate Marie Johnsen (V) fremmet følgende tilleggsforslag:

Tillegg til pkt. 1:

...Fylkeskommunen vil imidlertid vise til betenkelighetene som er kommet fra et bredt kulturmiljø nasjonalt, om konsekvensene av å overføre finansieringsansvaret for alle teatre og orkestre (utenom enkelte i Oslo) til de nye regionene.

Representanten Morten Ekeland (SV) fremmet følgende forslag til nytt pkt. 3:

Vest-Agder fylkeskommune støtter ekspertutvalgets anbefalinger om sykehusenes organisering. De nye fylkeskommunenes størrelse sikrer at sykehusenes tjenester kan fungere på regionalt nivå, under politisk folkevalgt styre.

Eksisterende punkt 3 og 4 blir nytt punkt 4 og 5 med dette forslaget.

Votering

Pkt. 1, 2 og 4 i fylkesutvalgets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Venstres tillegg til pkt. 1 falt med 27 mot 7 stemmer (V, FrP, Dem).

FrPs tillegg til pkt. 2 falt med 29 mot 5 stemmer (FrP, Dem).

Ved alternativ votering mellom pkt. 3 i fylkesutvalgets innstilling og pkt. 3 i FrPs forslag, fikk innstillingen 29 stemmer og ble vedtatt. 5 stemte for FrPs forslag (FrP, Dem.).

SVs forslag til nytt pkt. 3 falt med 23 mot 11 stemmer (SV, Dem., KrF, Sp, MDG).

Fylkestingets vedtak

1. Vest-Agder fylkeskommune støtter ekspertutvalgets vurderinger med hensyn til overordnede hovedhensyn og retningslinjer for oppgavefordelingen.
2. Oppgavene som foreslås overført vil styrke fylkeskommunenes muligheter til å lykkes i samfunnsutviklerollen. Forslagene vil også bidra til utvikling av demokratiet på regionalt nivå.
3. Fylkestinget ber regjeringen om å legge frem et samlet opplegg for oppfølgingen av ekspertutvalgets forslag.
4. Fylkestinget forutsetter at de nye oppgavene og ansvarsområdene som overføres til regionalt nivå er fullfinansiert.

Fylkesrådmannens forslag til vedtak

1. Vest-Agder fylkeskommune støtter ekspertutvalgets vurderinger med hensyn til overordnede hovedhensyn og retningslinjer for oppgavefordelingen.
2. Oppgavene som foreslås overført vil styrke fylkeskommunenes muligheter til å lykkes i samfunnsutviklerollen. Forslagene vil også bidra til utvikling av demokratiet på regionalt nivå.
3. Fylkestinget ber regjeringen om å legge frem et samlet opplegg for oppfølgingen av ekspertutvalgets forslag.

Vedlegg

Rapporten:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/2ac32be8629541259acade7d15d9451e/re-gionreform---rapport-fra-ekspertutvalget.pdf>

Sammendrag

Etter Stortingets vedtak om regionreformen i juni 2017 ble det nedsatt et ekspertutvalg som fikk i oppdrag å vurdere nye oppgaver til fylkeskommunene. Utvalget leverte sin rapport 1. februar 2018.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har sendt rapporten fra ekspertutvalget på høring med høringsfrist 9. mai 2018.

Fylkesrådmannen anbefaler fylkestinget å støtte ekspertutvalgets vurderinger med hensyn til overordnede hovedhensyn og retningslinjer for oppgavefordelingen. Oppgavene som foreslås overført vil styrke fylkeskommunenes muligheter til å lykkes i samfunnsutviklerollen. Forslagene vil også bidra til utvikling av demokratiet på regionalt nivå.

Etter fylkesrådmannens vurdering er det av vesentlig betydning at regjeringen legger frem et samlet opplegg for oppfølgingen av ekspertutvalgets forslag.

Saksopplysninger

Ekspertutvalgets mandat var å vurdere oppgaver hos staten som kan overføres til fylkeskommunalt nivå. Forslagene skal kunne styrke fylkeskommunenes samfunnsutviklerrolle, gi en mer brukervennlig forvaltning, en bedre offentlig ressursbruk, og bedre tjenester for innbyggere og næringsliv.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har sendt rapporten fra ekspertutvalget på høring med høringsfrist 9. mai 2018. Høringsbrevet og høringsnotatet foreligger i sin helhet på <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-av-rapport-fra-ekspertutvalget-som-har-vurdert-nye-oppgaver-til-fylkeskommunene/id2589218/>.

Etter at regjeringen har mottatt høringsinnspillene, vil departementene vurdere forslagene i rapporten. Eventuelle forslag som krever lov- eller forskriftsendringer vil bli sendt på høring på ordinær måte, slik at høringsinstansene får anledning til å uttale seg om regjeringens forslag. Forslag til lovendringer fremmes deretter for Stortinget. Eventuelle forslag fra regjeringen som kun krever budsjettendringer, vil bli fremmet for Stortinget i forbindelse med den ordinære budsjettprosessen.

Tidligere vedtak i fylkestinget i Vest-Agder:

I fylkestingssak 4/15 behandlet fylkestinget sak om prinsipper for et fremtidig regionalt folkevalgt organ. Saken tok utgangspunkt i det arbeid som fylkesordfører/-rådslederkollegiet hadde gjort i samarbeid med KS.

Vedtak var:

Fylkestinget i Vest-Agder fylkeskommune viser til vedtak i fylkesordfører-/rådslederkollegiet 5.12.2014 og vedtak i KS hovedstyre den 12.12.2014 samt til fylkeskommunenes egen rapport «Nye folkevalgte regioner - mål, prinsipper og oppgaver» (datert 8.des. 2014), og anbefaler at følgende prinsipper bør legges til grunn for et fremtidig regionalt folkevalgt nivå:

1. *I Norge er det behov for et robust regionalt nivå underlagt direkte folkevalgt styring som kan ta et regionalt lederskap i samarbeid med kommuner, næringsliv og statlig forvaltning.*
2. *Det regionale nivået må få et klart definert ansvar for de oppgaver/sektorer som er viktige for den regionale utviklingen, og for samordningen av disse oppgavene med kommunenes og statens virksomhet i regionen. Det regionale folkevalgte nivå styrker demokratiet og innebærer maktspredning.*
3. *Det regionale nivået må styrkes gjennom samordning av sektorinteresser fremfor statlig sektoriell detaljstyring. Oppgaver med regional/lokalt handlingsrom løses best av folkevalgte regioner i samhandling med kommunene innenfor rammen av nasjonal politikk.*
4. *Generalistprinsippet skal fremdeles gjelde for regionalt folkevalgt nivå.*
5. *Folkevalgte regioner bør få overført oppgaver fra staten innenfor følgende områder:*
 - a. *Statens vegvesens regionapparat/fylkesavdelinger*
 - b. *Kulturrådet og tildelinger til regionale formål fra Kulturdepartementet*
 - c. *Kjøp av regionale jernbanetjenester*
 - d. *Deler av Forskningsrådets programmer*
 - e. *Konsesjonsoppgaver og veiledningsoppgaver fra NVE og annen naturressursforvaltning av regional karakter*
 - f. *De deler av BUF-etat som ikke kan legges til kommunene*
 - g. *Miljø/klima*
 - h. *Landbruk*
 - i. *Prosjektskjønnsmidler*
 - j. *En større del av virkemiddelapparatet for regional utvikling til folkevalgt regionalt nivå.*

Mange av disse oppgavene er av en slik karakter at de forutsetter en annen regional organisering enn dagens. Dette må ses i sammenheng med fremtidige endringer i kommunestruktur.

6. *Staten bør som hovedregel organisere sin virksomhet slik at den korresponderer med den folkevalgte regionstruktur som blir etablert.*
7. *Fylkesmannsembetets oppgaver bør konsentreres om kontroll og tilsyn.*
8. *Alle avklaringer som gjelder det folkevalgte regionale nivå må skje parallelt med tilsvarende avklaringer knyttet til kommunestrukturen, jmfør Stortingets forutsetning av juni 2014. Med dette som utgangspunkt ber Vest-Agder fylkesting om at Regjeringen i den stortingsmeldingen som fremmes våren 2015 gir sin vurdering av de prinsipper som ligger i dette vedtaket.*
9. *Proessen med å vurdere eventuelle endringer av det regionale folkevalgte nivået bør starte i det enkelte fylke i 2015 med siktemål om vedtak i fylkestingene høsten 2016.*
10. *Vest-Agder fylkesting forutsetter at både fylkeskommunene og KS blir trukket aktivt med i det videre arbeidet med vurdering av oppgaver som skal ligge til det regionale folkevalgte nivå.*

Ekspertutvalgets forslag

Ekspertutvalget viser til at oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene ifølge NOU 2000: 22 bør ivareta tre overordnede hovedhensyn:

- Hensynet til brukerne
- Hensynet til lokalt selvstyre og deltakelse
- Hensynet til nasjonale mål

Med utgangspunkt i bl.a. verdiene og hensynene for organiseringen av forvaltningen, har utvalget presentert sine retningslinjer for oppgavefordelingen. Helhetlige vurderinger av oppgavefordelingen kan ikke skje med utgangspunkt i én retningslinje, men gjennom avveining mellom alle (relevante) retningslinjer. Det innebærer at verdiene og hensynene som retningslinjene er et uttrykk for, vil måtte vurderes opp mot hverandre og gis ulik prioritet i konkrete sammenhenger.

- Oppgaver bør legges så nært innbyggerne som mulig, men på et så høyt nivå som nødvendig for å sikre en kostnadseffektiv oppgaveløsning
- Det myndighetsorgan som er tillagt ansvar og beslutningskompetanse for en oppgave, skal også ha fagmiljøet tilknyttet oppgaven og ansvaret for å finansiere utgiftene til oppgaveløsningen
- Oppgaver som krever utøvelse av politisk skjønn og vurdering bør legges til folkevalgte organer
- Oppgaver som krever stor grad av koordinering/samordning, og/eller oppgaver som har store kontaktflater med hverandre, bør legges til samme forvaltningsorgan.
- Oppgaver som av ulike årsaker ikke skal la seg påvirke av lokalpolitiske forhold, bør være et statlig ansvar. Staten bør ha ansvaret for oppgaver som forutsetter et nasjonalt helhetsgrep for god oppgaveløsning

Regionreformen kan møte mange av de grunnleggende utfordringene forvaltningen og samfunnet står overfor og som er understreket i regjeringens begrunnelse for reformen. Den nye fylkesstrukturen gir langt større fylkeskommuner enn tidligere. Det legger til rette for økt kapasitet og kompetanse i fylkeskommunene som styrker deres potensial til å ta på seg oppgaver som krever et relativt stort befolkningsgrunnlag. Fylkeskommunene blir også mer funksjonelle i den forstand at færre arbeidsmarkedsregioner nå vil bli splittet av fylkesgrenser.

Fra 2020 får landet 11 fylker – 10 fylkeskommuner og Oslo kommune med fylkeskommunale oppgaver. Dette innebærer at fylkeskommunenes gjennomsnittlige innbyggertall vil øke fra 275 000 til 475 000 innbyggere. Det nye fylkeskommunen bestående av Buskerud, Akershus og Østfold får over 1,1 millioner innbyggere. Deretter følger Oslo med over 650 000 innbyggere, mens Hordaland / Sogn og Fjordane får 625 000 innbyggere. De tre minst folkerike fylkeskommunene blir Møre og Romsdal med 265 000 innbyggere, og Nordland og Troms/Finmark med 240 000 innbyggere hver.

Ekspertutvalget vil styrke den politiske helhetstenkningen gjennom å styrke fylkeskommunen som mobiliserende, samordnende og retningsgivende nivå. På mange politikkområder har fylkeskommunen allerede viktige oppgaver, som videregående opplæring, samferdsel, næring og innovasjon. Utvalget mener at disse oppgavene i større grad burde ses i sammenheng med virkemidler som i dag er lagt til staten.

Utvalget mener det er særlig tre store politikfelt der fylkeskommunene bør ha oppgaver og handlingsrom til å bygge opp en sterk og tydelig regional politikk. Politikken og prioriteringene innen disse feltene er avgjørende for samfunnsutviklingen i det enkelte fylke og krever tilpasning til regional kontekst og forutsetninger. Dette er knyttet til:

- arealbruk, naturverdier, miljø/klima og samferdsel
- virkemidler for næringsutvikling og kompetanse
- virkemidler og tjenesteoppgaver som er viktige for folks helse, trivsel og levekår

Utvalget foreslår oppgaveoverføringer til fylkeskommunene innen fem områder:

Næring, kompetanse og integrering

- Oppdragsgiveransvar for minst halvparten av det offentlige midler som i dag forvaltes av Innovasjon Norge. Eierandel i Innovasjon Norge på mellom 50 og 66 prosent.
- Ansvar for oppgavene og virkemidlene som i dag ligger til Siva. Siva nedlegges.
- Ansvar for om lag halvparten av det offentlige innsats for næringsrettet forskning som i dag ligger til Forskningsrådet. Midlene forvaltes etter modell av regionale forskningsfond.
- Ansvar for Regionalt næringsprogram som i dag ligger til fylkesmannen. Midlene til investeringer og bedriftsutvikling i landbruket (IBU-midlene) overføres fra Landbruks- og matdepartementet til fylkeskommunene som gir oppdrag til Innovasjon Norge.
- Ansvar for oppgavene og virkemidlene som i dag ligger til Distriktssenteret. Distriktssenteret nedlegges.
- Ansvar for om lag halvparten av midlene over tilskuddsordningen Arktis 2030 som involverer nordnorske aktører overføres til fylkeskommunene i Nord-Norge. Ansvaret ligger i dag til Utenriksdepartementet. Utvalget mener staten bør vurdere å gi fylkeskommunene i Nord-Norge et mer aktivt og formelt ansvar for å delta og forberede møter i Arktisk Råd.
- Ansvar for oppgavene og virkemidlene knyttet til karriereveiledning som i dag ligger til Kompetanse Norge og NAV.
- Ansvar for å legge til rette for og finansiere opplæring og utdanningstiltak som ikke er finansiert over ordinære bevilgninger til universiteter og høyskoler eller over fylkeskommunenes budsjetter til videregående opplæring og fagskoler. Det omfatter blant annet ansvar for ulike tilskudd som i dag ligger til

Kompetanse Norge. Nasjonale oppgaver i Kompetanse Norge kan overføres til Utdanningsdirektoratet. Kompetanse Norge nedlegges.

- Ansvar for store deler av oppgavene som i dag ligger til IMDi, herunder veiledning av kommunene, utbetaling av tilskudd til kommunene, kompetansetiltak og bosetting. Utbetaling av integreringstilskuddet og gjenværende oppgaver av nasjonal karakter kan overføres til ansvarlig departement. IMDi nedlegges.

Samferdsel

- Ansvar for kjøp av fylkesinterne togruter og kjøp av togruter mellom henholdsvis Østfold/Akershus/Buskerud, Telemark/Vestfold, Hedmark/Oppland og Oslo, som i dag ligger til Jernbanedirektoratet. Ansvar for grenseoverskridende togruter forutsetter et nært samarbeid mellom fylkeskommunene, for eksempel ved at Østfold/Akershus/Buskerud tar et vertskommuneansvar som det største «jernbanefylket».
- Den statlige tilskuddsordning for utvidet TT-tilbud overføres til fylkeskommunene gjennom rammetilskuddet.
- Ansvar for forvaltning av tilskudd til utbygging av bredbånd som i dag ligger til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

Klima, miljø og naturressurser

- Ansvar for klima- og miljøoppgavene som i dag ligger til fylkesmannen, med unntak av forurensingsområdet og oppgaver knyttet til kontroll, tilsyn og klage.
- Fylkeskommunene får et regionalt samordningsansvar på klimaområdet knyttet til oppfølgingen av klimaloven.
- Myndighet til å fatte vedtak om konsesjon til utbygging av vannkraft på 1-10 MW og vindkraft over 1 MW/fem turbiner som i dag ligger til NVE. Fylkeskommunene kan benytte NVE i saksbehandlingen.

Kultur og kulturminnevern

- Ansvar for prosjektmidler og driftsstøtte til institusjoner og arrangementer av lokal eller regional karakter og som i dag ligger til Norsk Kulturråd.
- Ansvar for samtlige institusjoner innenfor kap. 323 Musikk og scenekunst, post 60 Landsdelsmusikerne i Nord-Norge, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner og post 73 Region- og distriktsopera som i dag ligger til Kulturdepartementet. Fra post 70 under samme kapittel overføres Den Nationale Scene og Bergen Filharmoniske Orkester. Flertallet av tilskuddene som finansieres over post 78 under samme kapittel, foreslår også overført.
- Ansvar for flertallet av museer som finansieres over kap. 328 Museum og visuell kunst, post 70 Det nasjonale museumsnettverket. Flertallet av tilskudd som i dag finansieres over post 78 under samme kapittel, foreslås også overført.
- Ansvar for investeringsmidler tilhørende ovennevnte institusjoner innen musikk, scenekunst og museum som i dag ligger til Kulturdepartementet (kap. 322 Bygg og offentlige rom, post 70 Nasjonale kulturbygg).
- Ansvar for forvaltning av spillemidler til kulturbygg, Den kulturelle skolesekken, Musikkutstørsordningen, Ordningen for innkjøp av musikkinstrumenter,

Aktivitetstilskudd kor, Krafttak for sang og Ordningen for historiske spill som i dag ligger til Kulturdepartementet.

- Ansvar for forvaltning av spillemidler på biblioteks-, arkiv- og museumsfeltet som i dag ligger til Nasjonalbiblioteket, Arkivverket og Kulturrådet. Spillemidlene til idrettsanlegg i kommunene foreslås fordelt direkte til fylkeskommunene uten forutgående behandling i Kulturdepartementet.
- Ansvar for hovedmengden av førstelinjeoppgaver på kulturminnefeltet som i dag ligger til Riksantikvaren. Ansvar for relevante tilskuddsordninger foreslås lagt til fylkeskommunene.

Helse og levekår

- Ansvar for folkehelseoppgavene som i dag ligger til fylkesmannen, med unntak av oppgaver knyttet til tilsyn. Ansvar for tilskuddsordninger med relevans for lokalt og regionalt folkehelsearbeid som i dag ligger til Helsedirektoratet og fylkesmannen.
- Ansvar for pedagogiske-psykologiske støttetjenester (PPT) som i dag ligger til Statped, og overtar ansvaret for veiledning og støttetjenester overfor kommunene. Ansvar for statens spesialskole i Skådalen foreslås overført til Oslo kommune som må ivareta et landsdekkende tilbud. Øvrige oppgaver i Statped kan overføres til Utdanningsdirektoratet. Statped nedlegges.
- Ansvar for barnevernsinstitusjoner, fosterhjem og adopsjon som i dag ligger til Bufetat. Ansvar for omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere under femten år forblir statlige. Bufetat legges ned. Bufdir beholdes som fagdirektorat for barnevernet.
- Ansvar for familievernet som i dag ligger til Bufetat.

Utvalgets forslag innebærer at fylkeskommunene får forvaltningsansvar for relevante tilskudds- og prosjektmidler innenfor de oppgaveområdene som foreslås overført, og som i dag er lagt til departementer, direktorater og fylkesmannen.

Utvalgets forslag medfører nedleggelse av fem statlige institusjoner: IMDi, Kompetanse Norge, Statped, Distriktssenteret og Siva. I tillegg medfører det nedleggelse av Bufetat. Flere av oppgavene til departementer og direktorater som oppdragsgiver, fagorgan og/eller forvalter reduseres vesentlig.

Utvalget støtter regjeringens forslag til tiltak for å styrke regional planlegging som virkemiddel for samordning. Videre foreslår utvalget:

- å tydeliggjøre og forankre statens plikt til deltakelse og oppfølging av regionale planer i plan- og bygningsloven.
- å vurdere hvordan fylkesmannen kan innta en tilsynsrolle overfor statlige etater med hensyn til faktisk deltakelse i planprosesser og oppfølging i tråd med plan- og bygningsloven.
- å utvikle fastere prosedyrer for å sette samfunns mål for KVVU-arbeidet i den innledende idéfasen i KS-systemet, og for tilsvarende prosesser for vurdering av andre store statlige investeringer.

- at regionale planbestemmelser videreutvikles og formidles som et virkemiddel for en langt større bredde av temaer enn hvordan det brukes i dag.
- at det i plan- og bygningsloven åpnes for at fylkeskommunen (etter anmodning fra aktuelle kommuner eller pålegg fra staten) i tillegg til staten kan tre inn i myndigheten til kommunestyret og utarbeide plan etter bestemmelsene for kommunal plan med juridisk bindende virkning.
- at staten aktivt bruker muligheten til å gi tydelige nasjonale forventninger til regional planlegging som virkemiddel for gjennomføring av nasjonal politikk.

Utvalget foreslår at ansvar for planjuridisk veiledning av kommunene som i dag ligger til fylkesmannen, overføres til fylkeskommunene. Utvalget mener det er viktig å gjennomgå sektorlover med sikte på bedre harmonisering til plan- og bygningsloven.

Figuren illustrerer områdene der utvalget har drøftet og foreslår overføring av oppgaver og ansvar:



Fylkeskommunens oppgaver og ansvar i lys av utvalgets forslag.

Utvalget anslår at forslagene samlet sett vil medføre en overføring i størrelsesorden 23,5 mrd. kroner fra staten til fylkeskommunene. I dette ligger midlene som i dag går til drift i de institusjonene som foreslås overført i sin helhet til fylkeskommunene, og utgjør om lag 8,5 mrd. kroner.

Forslag til løsning og konsekvenser

Fylkesrådmannen støtter ekspertutvalgets vurderinger med hensyn til overordnede hovedhensyn og retningslinjer for oppgavefordelingen. Videre støtter

fylkesrådmannen ekspertutvalgets forslag til oppgaveoverføringer. I denne sammenheng viser fylkesrådmannen også til at ekspertutvalgets forslag på mange områder harmonerer med fylkestingets vedtak i sak 9/2015. Oppgavene som foreslås overført vil styrke fylkeskommunenes muligheter til å lykkes i samfunnsutviklerrollen. Forslagene vil også bidra til utvikling av demokratiet på regionalt nivå.

Forslagene fra ekspertutvalget legger til rette for at det regionale folkevalgte nivået bedre kan bidra til økt samordning og koordinering av de aktuelle oppgavene. Det regionale folkevalgte nivået vil få en mer helhetlig rolle som samfunnsaktør ved å se virkemidler og oppgaver i sammenheng med hverandre – i tillegg til å kunne ta et mer helhetlig ansvar for de enkelte sektorområdene ved at virkemidlene innenfor den enkelte sektor samles hos fylkeskommunen, for eksempel på samferdselsområdet.

Etter fylkesrådmannens vurdering er det behov for et sterkt regionalt folkevalgt nivå som kan ta et regionalt lederskap i samarbeid med statlig forvaltning, kommuner og næringsliv. For at fylkeskommunene skal ha autoritet i rollen som samfunnsutvikler er det også viktig at fylkeskommunenes tjensteproduksjon er solid.

Regionene bør ha klart definert ansvar og myndighet for de oppgaver og områder som er viktige for den regionale utviklingen, og for samordningen av disse oppgavene med kommunenes og statens virksomhet i regionen. Avklarte og tydelige roller skaper ryddighet og forutsigbarhet for samspill og dialog.

I europeisk sammenheng er Norge et stort land i geografisk utstrekning, med betydelige variasjoner i muligheter og utfordringer. Et folkevalgt regionalt lederskap skal i samspill med andre aktører, og i tråd med nasjonale føringer og rammer, utforme og gjennomføre en helhetlig innsats tilpasset den enkelte regions forutsetninger. Regionenes mulighet for å ta regionalt lederskap avhenger av at myndighet, oppgaver og ansvar overføres fra staten til regionene.

Regionreformen medfører at antallet fylker reduseres fra 19 til 11. Det gjennomsnittlige innbyggertallet øker fra 275 000 til 475 000 innbyggere. Folketallet i den minst folkerike fylkeskommunen i 2020 vil være over tre ganger høyere enn folketallet i den minst folkerike fylkeskommunen i dag. Færre arbeidsmarkedsregioner vil deles av fylkesgrensene. Denne utviklingen vil styrke fylkeskommunenes kapasitet, kompetanse og potensiale til å ta på seg oppgaver som krever større befolkningsgrunnlag. Samlet resulterer dette i at de nye fylkeskommunene blir sterke enheter som vil være i stand til å håndtere nye oppgaver av vesentlig betydning.

Fylkesrådmannen støtter tiltakene for å styrke regional planlegging som virkemiddel for samordning. Den regionale planleggingen som verktøy vil styrkes dersom fylkeskommunene gjennom oppgaveoverføring får de nødvendige virkemidlene for å realisere planene, og dersom statens plikt til deltakelse og oppfølging av regionale planer tydeliggjøres og forankres i tråd med ekspertutvalgets forslag.

En forutsetning for overføring av oppgaver til regionen er at det følger økonomiske ressurser og forutsigbare rammer til å utføre oppgavene. Fylkesrådmannen

forutsetter full finansiering av oppgavene som gjennom regionreformen overføres til fylkeskommunene.

Etter fylkesrådmannens vurdering er det viktig at regjeringen legger frem et samlet opplegg for oppfølgingen av ekspertutvalgets forslag. En viktig del av hensikten med regionreformen er å bidra til økt samordning og koordinering. I tråd med dette bør forslagene vurderes av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, slik at vurderingen av de enkelte forslag ikke overlates til de enkelte fagdepartementer alene. Videre vil en slik behandling legge til rette for at også Stortinget kan foreta en samlet vurdering av forslagene.

Næring, kompetanse og integrering

Fylkesrådmannen ser det som positivt at Ekspertutvalget foreslår å gi fylkeskommunene ansvar for over 50 prosent av de offentlige midlerne til forskning og innovasjon. En overføring av Sivas funksjoner – sammen med å gjøre fylkeskommunene til flertallseiere av Innovasjon Norge – vil kunne bidra til å styrke de ulike regionenes komparative fortrinn, til å bygge videre på en smart spesialiseringstilnærming og til å legge til rette for en mer helhetlig regional innovasjonspolitik. Økt eierandel i Innovasjon Norge kombinert med overføring av oppdragsgiverrollen fra staten til fylkeskommune vil dessuten kunne styrke samhandlingen med staten og gjøre fylkeskommunen bedre i stand til å fylle rollen som samfunnsutviklingsaktør.

Videre vurderer fylkesrådmannen det som positivt at Ekspertutvalget foreslår å styrke fylkeskommunenes virkemidler for forskning og forskningsstøttet innovasjon gjennom en styrking og videreutvikling av de regionale forskningsfondene. Det økonomiske løftet som utvalget anbefaler er betydelig, og en viktig forutsetning for at forsknings- og innovasjonssinnsatsen tilpasses regionale behov.

Den regionale forsknings- og innovasjonspolitikken vil kunne virke bedre og mer effektivt hvis den i større grad sees i sammenheng med øvrige fylkeskommunale oppgaver, herunder samferdsel, ressursforvaltning, integrering, kultur, kompetanse og utdanning.

Samferdsel

Forslaget fra utvalget innebærer at fylkeskommunene beholder sitt ansvar for kollektivtrafikken, og får kjøpsansvaret for lokale og regionale jernbanetjenester. Sammen med nyorganisering av vegadministrasjonen vil dette gjøre det enklere å få til en effektiv, helhetlig og klimavennlig transportutvikling.

Klima, miljø og naturressurser

Å overføre klima- og miljøoppgaver fra fylkesmennene vil styrke fylkeskommunene som faglig veileder og samarbeidspartner for kommunene. Veiledningsoppgavene bør være hos fylkeskommunene og tilpasses kommunenes behov for veiledning. Dette vil styrke fylkeskommunenes rolle som samfunnsutvikler.

Kultur og kulturminnevern

Fylkesrådmannen støtter overføringen av de foreslåtte oppgavene på kulturområdet. Ved å overføre de foreslåtte oppgavene får fylkeskommunene grunnlag for en mer helhetlig og kraftfull rolle på kunst- og kulturfeltet både som institusjonseier og som tilskuddsgiver. Fylkeskommunene kjenner kunst- og kultursatsingene i regionen og kan gjøre regionale avveininger. Ved overføring av flere oppgaver i kultursektoren til regionalt nivå, vil en kunne forholde seg til nasjonale kulturpolitiske føringer, samtidig som man utvikler særegenheten og mulighetene som finnes i de enkelte regionene. Det regionale folkevalgte nivået kan ivareta en helhetlig og sektorovergripende tenkning ved å se ulike virkemidler i sammenheng.

Fylkesrådmannen støtter Klima- og miljødepartementets initiativ og utvalget i en rendyrking av Riksantikvaren som direktorat og i å styrke de fylkeskommunale kulturminnemiljøene. Forslaget om å gi fylkeskommunene ansvar for hovedmengden av førstelinjeoppgaver på kulturminnefeltet som i dag ligger til Riksantikvaren vil gjøre fagfeltet mer oversiktlig for publikum, og samtidig bidra til større nærhet til eiere og forvaltere av kulturminner. Et mer helhetlig ansvar for førstelinjeoppgavene på feltet vil kunne bidra til forenkling, økt regionalt engasjement og sterkere regional kulturminnekompetanse. Dette forutsetter tilførsel av tilstrekkelige ressurser og fagkompetanse.

I tråd med utvalgets forslag vurderer fylkesrådmannen det som hensiktsmessig at Riksantikvaren fremdeles skal være fredningsmyndighet og klageorgan for vedtak fattet i fylkene, og at Riksantikvaren etter gitte kriterier har mulighet til å overprøve regional myndighet i saker hvor nasjonale interesser er truet. Fylkesrådmannen støtter også at Riksantikvaren beholder ansvaret for enkelte typer kulturminner av særlig stor nasjonal eller internasjonal verdi.

Helse og levekår

Å samle ansvaret for omsorgen og ansvaret for opplæringstilbudet i barnevernet under samme forvaltningsorgan vil gi fylkeskommunene bedre mulighet for helhetlig tilnærming, forståelse og handlingsrom. Sammen med forslaget om å overføre ansvaret for familievern til fylkeskommunene vil dette kunne bidra til bedre samhandling mellom de aktuelle tjenestene.

Fylkesrådmannen støtter utvalgets forslag om at fylkeskommunene overtar Fylkesmannens oppgaver på folkehelseområdet, med unntak av Fylkesmannens tilsynsansvar. Å samle oppgavene vil styrke fagmiljøet, gi bedre forutsetninger for aktivt og langsiktig arbeid med kommunene, og styrke systematikken og forutsigbarheten som er vesentlig for et godt folkehelsearbeid. Det er også positivt at utvalget foreslår at ansvaret for tilskuddsordninger med relevans for folkehelsearbeidet lokalt og regionalt overføres til fylkeskommunene. Det gjelder også det nyetablerte programmet for folkehelsearbeid i kommunene. En overføring av aktuelle tilskuddsordninger vil gi fylkeskommunene flere virkemidler og bedre forutsetninger for å støtte opp om kommunenes folkehelsearbeid.

Videre støtter fylkesrådmannen utvalgets forslag om en fornyet vurdering av sykehusenes organisering. En fylkeskommunal modell bør inngå i en slik vurdering. Fylkesrådmannen viser i denne sammenheng til at ekspertutvalget vurderer

fylkeskommunene som etableres fra 2020 til å ha en tilstrekkelig størrelse til å bære spesialisthelsetjenestene.

Konklusjon

Fylkesrådmannen anbefaler fylkestinget å støtte ekspertutvalgets vurderinger med hensyn til overordnede hovedhensyn og retningslinjer for oppgavefordelingen. Oppgavene som foreslås overført vil styrke fylkeskommunenes muligheter til å lykkes i samfunnsutviklerollen. Forslagene vil også bidra til utvikling av demokratiet på regionalt nivå.

Etter fylkesrådmannens vurdering er det av vesentlig betydning at regjeringen legger frem et samlet opplegg for oppfølgingen av ekspertutvalgets forslag.

Kristiansand, 20. februar 2018

Kristin Tofte Andresen
fylkesrådmann

Steinar Knutsen
enhetsleder

RETT UTSKRIFT
DATO 27.april.2018